

Når innvandrerblikket blir til politiblikket

**Et vitenskapelig essay om møte mellom innvandrere
på hver sin side av loven**

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2020

Kand.nr: 911

Antall ord: 6165

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Bakgrunn	3
Fra asylmottak til politiuniform.....	4
Kommunikasjon og tillit – to sider av samme sak	4
Forforståelse – hvilke forutsetninger har vi med oss i møte med publikum?	6
Oppdraget – et møte med en familie og et møte med meg selv	6
Problemstilling	9
Refleksjon.....	9
Kulturfiltermodellen	9
Intendert melding og avsenders kulturfilter	10
Innbyrdes relasjoner og kontekst	11
Mottakers kulturfilter og mottatt mening	12
Polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn – enhjørning i etaten?.....	13
Avslutning	15
Skriveprosessen.....	17
Figuroversikt	18
Litteratur	19

Innledning

Bakgrunn

For 21 år siden kom jeg til Norge for aller første gang, som flyktning sammen med resten av familien min. Etter krigen i Jugoslavia var det ikke lenger trygt eller mulig for oss som en familie, hvor mor og far stod på hver sin kulturelle side i krigen, å bli boende i landet jeg hadde vokst opp i og kjent i hele mitt liv. Brått ble livet snudd på hodet, og fremtiden var usikker og utrygg på en måte jeg aldri har opplevd verken før eller siden. Det å erfare at den verden man kjenner raser sammen, og å føle på kroppen den turbulente og ekstreme påkjeningen det er å flykte fra sitt eget land og hjem, var noe jeg ikke kan sammenligne med noe jeg senere har opplevd.

Fem år senere gikk jeg på barneskolen i det som rent objektivt er verdens aller tryggeste og beste land å vokse opp i. Jeg hadde en stor og flerkulturell vennekrets, en familie som ga meg det jeg trengte og litt til, og ikke minst frihet og trygghet til å kunne være et barn og gjøre akkurat det jeg hadde lyst til uten å måtte frykte krig eller undertrykkelse. Til tross for alt dette, og til tross for at jeg som nevnt nå bodde i det som i det brede omtales som verdens beste land å bo i, opplevde jeg likevel utfordringer og vanskeligheter i barndommen som ikke nødvendigvis handlet om krigen og det jeg hadde flyktet fra. Jeg opplevde utfordringer fordi jeg var innvandrer. Miljøet og kulturen for barn med utenlandsk opprinnelse var annerledes enn det en typisk forventer av en norsk oppvekst. Jeg lærte meg raskt hvordan jeg skulle tolke, lese og møte mennesker med forskjellig etnisitet og bakgrunn, slik at jeg aldri måtte stå i en situasjon hvor jeg ikke hadde kontroll eller oversikt over det som skjedde. Alt dette og mye mer, formet og påvirket meg over mange år der jeg fikk oppleve både fordelene og ulempene med å ha innvandrerbakgrunn i verdens beste land.

Jeg har alltid hatt en indre drivkraft og motivasjon for å graduere fra politihøgskolen og arbeide som polititjenesteperson. Mye av denne drivkraften kommer fra en oppvekst hvor jeg så hvor viktig det var å ha solide rollemodeller i samfunnet, og ikke minst hvor stor forskjell en polititjenesteperson med riktig fremferd og tilnærming kunne gjøre for en ung innvandrer i et belastet miljø. Jeg så stadig det norske politiet håndtere, betrygge, ta vare på og sette rammer for utsatt ungdom på en troverdig og rettferdig måte, og for meg førte dette til at jeg aldri var i tvil om hvilken side jeg ønsket å stå på gjennom livet.

Jeg så også dessverre eksempler på det motsatte, hvor polititjenestepersonell skapte avstand, frykt og splid mellom det norske samfunn og mennesker som stod på kongeriket Norges dør

med en halvveis utstrakt hånd og en koffert full av vonde minner og erfaringer. Dette skapte et grunnlag for et ønske og en motivasjon om å komme inn på politihøgskolen, slik at jeg kunne ha en mulighet til påvirke samfunnet gjennom å møte disse menneskene på en måte som skapte solidaritet, fellesskap og forståelse.

Fra asylmottak til politiuniform

15 år senere stod jeg plutselig i en leilighet i Oslo og opplevde en annen innvandrerfamilie stå i en ekstrem og krisepreget situasjon. Jeg var nå politistudent på andre året, og praksisåret mitt gikk stadig raskere mot slutten. Jeg hadde fått erfart, sett og lært utrolig mye, og stod nå i det som senere skulle vise seg å bli et av de mest formende og lærerike oppdragene jeg hadde i løpet av dette svært innholdsrike året. Lite visste jeg om at akkurat disse timene oppe i den trange leiligheten skulle bli kilde til så mye refleksjon rundt meg selv, min oppvekst og mine egenskaper, og samtidig polityrket i sin helhet. Jeg visste heller ikke at dette oppdraget, sett i sammenheng med min oppvekst og bakgrunn, skulle bli grunnlaget for mitt vitenskapelige essay og bacheloroppgave. Denne sene vinternatten viste seg å bli et vendepunkt for hvordan jeg undret meg over viktigheten av kommunikasjon, forståelse og solidaritet mellom politi og publikum, og hvordan jeg begynte å stille spørsmål ved hvor ulik opplevelse publikum har av politiet avhengig av hvor de kommer fra og hvilke erfaringer de har.

Kommunikasjon og tillit – to sider av samme sak

Kommunikasjon med publikum har vært et gjennomgående og særdeles viktig tema for min læring gjennom praksisåret på B2. I alle settinger hvor jeg har vært ute og løst ulike oppdrag, i avhør, i møte med publikum og ikke minst i samspill med min veileder og mine kolleger, har kommunikasjon alltid vært fundamentet for å skape noe verdifullt. Gjennom en rekke opplevelser, samhandlinger, oppdrag og erfaringer har jeg stadig blitt tvunget til å reflektere over mine egne kommunikasjonsferdigheter, og ikke minst hvordan jeg oppleves og tolkes av andre. Felles for alle erfaringene jeg har hatt i møte med publikum, da spesielt publikum med innvandrerbakgrunn, er at graden av kommunikasjon og forståelse er helt avgjørende for graden av tillit som skapes (Paulsen, 2017, s. 270).

Jeg opplevde denne sammenhengen mellom kvaliteten på kommunikasjon jeg hadde med andre mennesker og graden av tillit som ble skapt, som helt avgjørende for hvor effektivt og «godt» jeg klarte å bidra til oppdragsløsningen. «I de direkte møtene ansikt til ansikt er det kommunikasjon og samhandlingen der og da som avgjør graden av tillit» (Lagestad, 2012,

s.54), og forståelsen for denne påstanden ble tydelig som en åpenbaring i oppdraget jeg skal beskrive litt senere.

Tillitsmålinger viser at det er størst tillitstap for politiet blant minoritetsbefolkningen (Lagestad, 2012, s.55), men jeg undres over hvorvidt dette tillitstapet også er like stort for polititjenestepersoner som selv har innvandrerbakgrunn. For meg som innvandrer har jeg gjennom hele livet blitt nødt til å forholde meg til mennesker med andre kulturer, religion, verdier og holdninger, ikke bare fordi jeg var fremmed i et nytt land, men også fordi det eksisterer en forventning og «regel» om at mennesker med innvandrerbakgrunn på en måte hører sammen. Ofte blir denne inndelingen gjort så enkelt som at det på den ene siden er nordmenn, og på den andre siden innvandrere. Jeg opplever ikke dette som en bevisst og målrettet inndeling, men heller som en konsekvens av det norske systemet og ivaretagelsen av innvandrere. Noen eksempler på hvordan denne inndelingen skjer er asylmottak, hvor det kun bor utlendinger men da fra alle deler av verden, spesialklasser for norskundervisning, støttegrupper og fritidsaktiviteter som tilbys spesielt for barn med innvandrerbakgrunn. Disse opplevde tendensene kan underbygges blant annet med kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner sin pressemelding, hvor direkte mottiltak for å hindre en slik segregering beskrives (Regjeringen, 2018). For min del har dette hatt den betydning at jeg alltid har måtte forholde meg til, akseptere og kommunisere med mennesker som har forskjellige religioner, snakker forskjellige språk, ser forskjellige ut og har ulike kulturer og erfaringer.

Jeg har erfart at det å måtte forholde seg til så mange forskjellige mennesker skaper et fellesskap og en trygghet rundt andre kulturer, et fellesskap som en etnisk nordmann kanskje aldri kommer til å oppleve og oppnå. Jeg tror også at dette ubevisste fellesskapet og forståelsen gjør noe med måten vi kommuniserer på, og fører til at jeg som polititjenesteperson har noen ubevisste holdninger og dermed også fordeler når det kommer til kommunikasjon med publikum med innvandrerbakgrunn. Jeg har for eksempel flere ganger stilt meg spørsmål som «kan det være slik at det å flykte fra eget land og hjem er en så definerende og formende opplevelse, at jeg først og fremst er innvandrer og deretter politi?» - og hvis svaret på dette spørsmålet er ja, har jeg da noe så sterkt til felles med mennesker med innvandrerbakgrunn jeg møter, at vi automatisk har noe til felles selv om vi står på hver vår side av både lov og maktforhold?

Forforståelse – hvilke forutsetninger har vi med oss i møte med publikum?

Forforståelsen beskrives som de brillene vi har på oss, og som fanger alt vi ser. Ens egen måte å tenke på er med på å skape det som oppfattes som virkelighet (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 153). Jeg tror det er viktig å reflektere rundt hvorvidt den nonverbale kommunikasjonen også innbefatter en generell holdning og trygghet som leses av mottakeren i en kommunikasjonssituasjon. Personlig er jeg av den oppfatning at denne tryggheten kan ha sin rot i det at jeg rett og slett er vant til å kommunisere med mennesker fra andre kulturer, og at jeg for lenge siden i min barndom ble vant til å se forbi alt som er annerledes for å kunne lese og forstå det faktiske budskap som sendes min vei. En etnisk norsk polititjenesteperson, vil måtte (eller i det minste tro at en må) bruke fokus og energi på å bryte en rekke kommunikasjonsbarrierer mellom seg og en ikke-etnisk norsk involvert (Klausen, 2012, s. 164). Det å unngå å bli oppfattet som fordomsfull, det å skape et fellesskap med noen man ikke engang har en kulturell eller nasjonal tilknytning til, og det å stå på to sider av en maktbalanse som i utgangspunktet kanskje oppleves som skjev nok bare ut fra det faktum at den ene er norsk mens den andre ikke, kan være eksempler på barrierer som må brytes for å skape god kommunikasjon. Med min bakgrunn tenker jeg at flere av disse barrierene allerede er brutt, og at både jeg og motparten derfor er mer fri til å kunne fokusere på det som faktisk kommuniseres og uttrykkes.

Oppdraget – et møte med en familie og et møte med meg selv

Selve hendelsen som har blitt fundamentet i denne oppgaven skjedde på en nattevakt, omtrent klokken halv ett på natta. Jeg kan huske at jeg så uttrykket i kollegaen min sitt ansikt da meldingen kom inn; bekymret men fokusert. Trygg, men også uvitende om hva vi kom til å møte. «En mann har blitt knivstukket i hodet». Én setning, som der og da ga både alt og ingenting av informasjon vi trengte for å forberede oss på det som skulle komme. Jeg har for lengst innfunnet meg med at politiyrket betyr at man ofte bare må forholde seg til den verste siden av samfunnet når man er på jobb, og jeg hadde aldri begitt meg ut på denne utdanningen hvis ikke jeg trodde at det var noe jeg kunne takle. Likevel er det noe med ordene «knivstikking» og «hode» i samme setning som i mangel på bedre ord er ekkelt, og jeg husker det gikk et gufs gjennom kroppen da jeg hørte beskrivelsen for første gang.

Da vi kom til åstedet, som var en liten boligblokk, var vi første enhet på plass sammen med beredskapstroppen. De gikk inn først, og siden jeg ikke kjørte med veilederen min men med to andre på dette oppdraget, fikk jeg beskjed om å vente i bilen mens de andre gikk inn. Det

var her jeg tok et valg som skulle bli ganske avgjørende for min egen del i dette oppdraget, et valg som jeg flere ganger har reflektert over om hvorvidt var riktig eller ikke. Jeg tok et valg om å ignorere føringen som ble gitt om å vente i bilen, og fulgte etter som bakerste mann inn i blokka.

Inne i blokka ble vi møtt av blodspor i trappa, og da jeg kom opp i selve leiligheten som lå i tredje etasje, så jeg fornærmede bli båret ut på en bære av noen fra beredskapstroppen. Det hele fremstod noe surrealistisk, og at det var en tung og hektisk stemning i den lille blokka. Da jeg først var inne i leiligheten florerte det et hav av arbeidsoppgaver som skulle gjøres, og det var ingen som bet seg merke i at jeg hadde trosset føringen om å bli sittende i bilen å vente. Jeg fikk snarere tvert imot et inntrykk av at kollegene mine var glade fordi de hadde en ekstra person å spille på. Følelsen inne i leiligheten hvor hendelsen utspilte seg vekslet mellom travel, kaotisk, spennende, ubehagelig og fokusert.

Det første jeg la merke til i leiligheten var en mann som jeg kjente igjen fra parolen, en kjenning som jeg visste var kjent for å bruke vold mot politiet. Deretter så jeg en mor og to sønner på omtrent 15-16 år som også befant seg i leiligheten, og som senere viste seg å være ekskona og stesønnene til mannen som ble båret ut med hodeskadene. Videre fikk jeg vite at det også lå tre barn og sov i leiligheten, som var barna til den skadde mannen. Den siste personen i leiligheten var en venninne av moren i huset, som verken pratet norsk eller engelsk. Jeg husker jeg bet meg merke i at det var utrolig mange involverte mennesker, og at det var mange skadelidende som sikkert opplevde dette som ekstremt vondt og vanskelig.

Jeg gikk nærmest automatisk bort til moren i huset for å spørre om hva som hadde skjedd, når det hadde skjedd, og om hvem som befant seg i huset. Hun stod alene, og det virket som om alle andre var for travle til å snakke med henne eller ivareta henne der og da. Jeg følte at jeg umiddelbart fikk en god tone med henne, og at vi kommuniserte meget godt til tross for at hun fremstod både trist, redd, sint og usikker på hele situasjonen.

Hun fortalte om hendelsesforløpet etter det som tilsynelatende var beste evne der og da, men noe i meg sa at det var et eller annet hun bevisst valgte ikke å fortelle meg. Jeg fortsatte å stille spørsmål, og prøvde å være rolig og støttende, men samtidig tydelig og ryddig. Jeg var spesielt opptatt av kjenningen av politiet som befant seg i leiligheten, og jeg husket plutselig at jeg så at han hadde blod på hendene da jeg så han for første gang inne i leiligheten. Jeg fortsatte å spørre rundt, og kom etter hvert i prat med alle de «voksne» i leiligheten. Jeg kom

også i prat med de to eldste sønnene til fornærmede, og det var tydelig at de hadde fått en historie om at far hadde falt og slått seg på isen, sikkert i et forsøk på å skåne de fra det som faktisk hadde skjedd.

En av de mange erfaringene jeg gjorde meg denne natten, var hvor viktig min væremåte og min kommunikasjon var for de pårørende og det at jeg faktisk investerte tid i dem (Lagestad, 2012, s. 24). Jeg opplevde at en rolig væremåte, sett i sammenheng med en fordomsfri måte å møte minoritetsmennesker på, gjorde at tilliten de hadde til meg i en så kaotisk og vanskelig situasjon automatisk ble høy. Det kunne virke som om det var godt for de å møte et menneske som de hadde noe til felles med i denne situasjonen hvor alt annet var vondt, kaotisk og vanskelig. Jeg opplevde også en merkelig form for trygghet fra de pårørende, som jeg kun kan gjøre et forsøk på å forklare med at de så meg for den jeg er og ikke bare som en fremmed polititjenesteperson som er der for å gjøre en jobb. Balansen mellom å respektere mennesker, men samtidig løse oppdraget, er noe man hele tiden må være bevisst på (Didrichsen, 2011, s. 60).

Da jeg etter hvert beveget meg bort fra de pårørende, fikk jeg umiddelbart øyekontakt med mannen jeg hadde gjenkjent som en kjenning av politiet. Jeg tenkte med en gang, av en eller annen uforklarlig grunn, at han ikke var gjerningsmannen i denne situasjonen. De to kollegene mine som jeg var på oppdraget med brukte mye tid på å prøve å få denne mannen pågrepet på bakgrunn av hans tidligere handlinger, og jeg husker at jeg tenkte at dette bare var en energityv som tok unødvendig mye tid og ressurser i en situasjon hvor det for meg var viktigere å finne ut hva som faktisk hadde skjedd (Larsen, Phelps, 2017, s. 53). Jeg tok derfor et valg om å opprette en dialog med denne mannen, siden jeg hadde opplevd at jeg så langt hadde kommunisert godt med alle inne i leiligheten (Singh & Simensen, 2017, s. 155).

I samtale med mannen skjønte jeg fort at han ikke kom til å si noe som kunne sette fornærmede, som tydeligvis var en god venn av han, i en vanskelig situasjon. Jeg husker jeg fikk tilbakevendende minner fra barneskolen, hvor en av mine innvandrerkompiser hadde kastet en stein gjennom ei vindusrute på skolen, hvorpå vi begge stod foran rektor og nektet å si et eneste ord om hva som hadde skjedd. Vi ville heller at begge skulle straffes, enn at en av oss skulle kastes under bussen og den andre sitte igjen som tyster.

Dette er en typisk mentalitet jeg føler kommer fra å vokse opp i et samfunn som tidvis er preget av «oss mot dere», og som dessverre er noe innvandrere må forholde seg til på jevnlig

basis. Hauge skriver: «stempling er en prosess som leder til at en person utpekes og merkes på en vanærende måte» (Hauge, 2007, s. 300). Dette er selvfølgelig noe vi som polititjenestepersoner bør prøve å være bevisste over, da en innvandrers fort kan legge merke til slike detaljer. Jeg opplevde at jeg på bakgrunn av dette møtte mannen i leiligheten på en veldig annerledes måte enn de andre på stedet, og at min holdning og kommunikasjonsmetode kunne oppleves som noe mindre forutinntatt og «nedlatende». Dette førte trolig til at også denne personen ga meg informasjon som ble viktig for saken. «Det gjelder å ta frem hånda, møte dem med respekt» skriver Lagestad. Tidligere i nattens forløp hadde han blitt satt i håndjern i nesten fire timer, blitt fratatt telefon, bil og penger, men da han til slutt fikk forlate stedet takket han meg likevel for måten jeg hadde behandlet han på og ga meg «knoken» før han dro. Hans handlingsmønster kan jeg kun forklare ved at han følte at jeg var en alliert i en situasjon full av fiender, til tross for at vi begge hele tiden visste at jeg stod på samme side som alle de andre politifolkene i situasjonen.

Problemstilling

Denne sene vinternatten skulle også bli bakgrunnen for valget av problemstilling for min bachelor. Problemstillingen er en direkte formulering av et spørsmål jeg stilte meg i etterkant av oppdraget, og som jeg har reflektert over ved flere tilfeller siden;

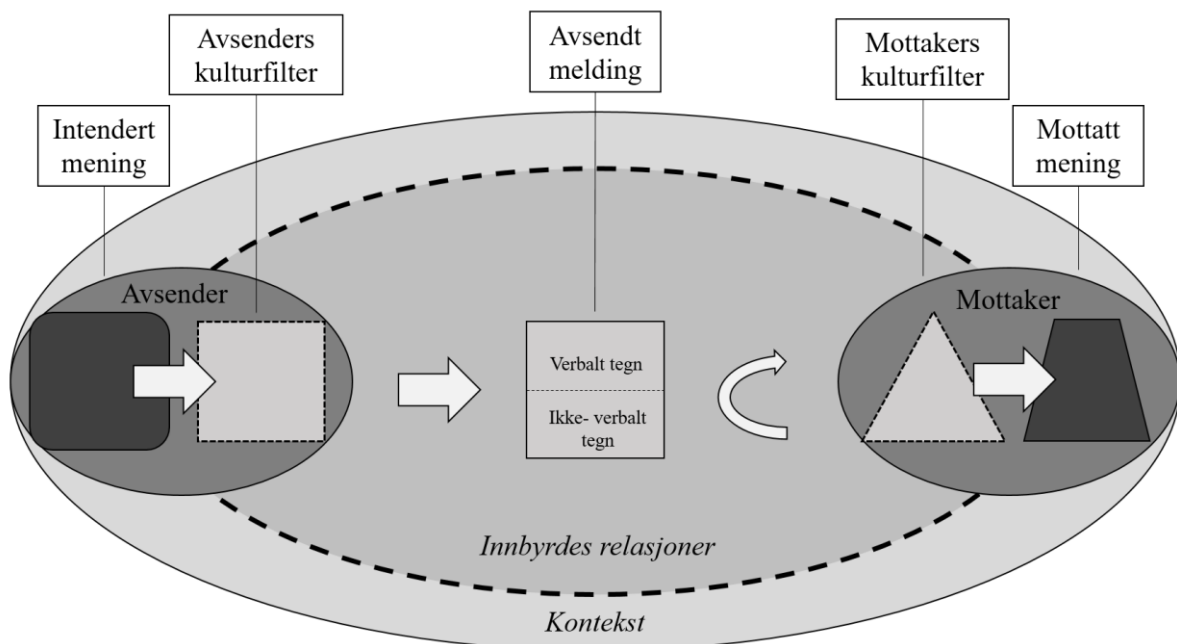
«Hvordan påvirker en polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn egentlig kommunikasjonen med andre involverte mennesker med innvandrerbakgrunn?»

Refleksjon

Kulturfiltermodellen

Som polititjenesteperson havner man i mange utfordrende situasjoner hvor det å kunne kommunisere både verbalt og non-verbalt blir viktig for oppdragsløsningen og dens resultat. Å kommunisere betyr «å gjøre felles», og når vi kommuniserer skapes, utveksles og avdekkes mening (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 215). På veien til god og effektiv kommunikasjon finnes det sentrale momenter som man bør ha kunnskap om, og et av disse momentene jeg ønsker å belyse gjennom teoretisk og kritisk refleksjon handler om hvordan tidligere erfaringer, opplevelser og kultur påvirker en kommunikasjonssetting. For å se nærmere på dette ønsker jeg å bruke kulturfiltermodellen (Dahl, 2012). Kulturfiltermodellen kan demonstreres ved at hver part i en kommunikasjonssetting har et kulturfilter, eller en kulturell «ryggsekk» som påvirker både budskapet som sendes, og meningen som forstås når man

kommuniserer med hverandre. For å illustrere dette i klartekst, har jeg her tatt med Øyvind Dahls illustrasjon fra NDLA:

Figur 1. «Kulturfiltermodellen» (Dahl, 2012)

Som figuren viser, påvirkes meningen i budskapet som sendes ut av både mitt eget, og mottakerens kulturfilter. Kulturfilteret beskrives som «et filter som påvirker hvordan vi koder og avkoder meldinger» (Dahl, 2012), og er videre «formet av kulturen vi er en del av og erfaringene vi har» (Dahl, 2012). For å se hvordan denne teorien kan belyse kommunikasjonen jeg hadde med de involverte i oppdraget jeg beskrev over, ønsker jeg å se nærmere på de ulike delemnene i teorien.

Intendert melding og avsenders kulturfilter

I kommunikasjonssettingen jeg beskrev i oppdraget, var det viktig for meg å få frem budskapet mitt på en tydelig og ryddig måte. Den vanligste strategien for å redusere usikkerheten er å innhente mer informasjon (Brun & Kobbeltvedt, 2006, s. 167). I denne situasjonen var det mer viktig for meg å motta informasjon enn å gi informasjon, og derfor lå hovedfokuset på den non-verbale kommunikasjonen min fremfor den verbale. Gjennom å utstråle (kommunisere) trygghet, ro, tillit og åpenhet, var målet å oppnå et klima som la til rette for kommunikasjon og åpenhet fra begge parter. Jeg ønsket å få de involverte til å stole på meg, slik at de følte at det var trygt å gi meg den informasjonen jeg ønsket å få (Lagestad, 2013, s. 53). Mitt kulturfilter var i denne settingen basert på to ulike kulturer; min kultur fra

oppvekst og liv utenfor arbeidsplassen, og min kultur som polititjenesteperson og en del av polityrket. Budskapet mitt ble derfor filtrert gjennom både min personlighet og mine erfaringer vedrørende hva som utstråler tillit og trygghet, og videre gjennom det filteret som forteller meg hvordan en polititjenesteperson skal og bør kommunisere og fremstå i enhver situasjon.

Gjennom dette tosidige filteret, er min tanke og teori at budskapet forlot meg som avsender på to forskjellige måter. Den første måten åpner for tillit og gjenkjenning hos mottaker, fordi mitt personlige kulturfilter former budskapet på en måte som kan tolkes til at jeg også er en innvandrer og til en viss grad forstår hvem de er og hvor de kommer fra. Dette både på grunn av hvordan jeg ser ut, min dialekt som vitner om at jeg er flerspråklig og til slutt min forhåpentligvis åpne væremåte (Lagestad, 2012, s.30). Den andre måten budskapet formes og sendes på, er gjennom politikulturens filter. Dette tror jeg er med på å gjøre budskapet tydelig, og ikke minst legge en mer forpliktende og formell stemning rundt det jeg kommuniserer. Dette kommer både av verbal kommunikasjon som måten jeg ordlegger meg på og de konkrete spørsmålene jeg stiller, og av non-verbal kommunikasjon som for eksempel politiuniformen og årvåkenheten som medfølger i en slik situasjon (Phelps, Carlquist, Gillette, 2017, s. 118).

Innbyrdes relasjoner og kontekst

I situasjonen jeg beskrev i oppdraget ovenfor, ser en at konteksten potensielt preger kommunikasjonssettingen i stor grad. Det hadde nettopp skjedd en alvorlig og traumatisk hendelse, og stemningen i rommet bar preg av angst, stress og usikkerhet. Videre var det også fysisk støy i rommet, både fra publikum og fra mine kolleger fra etatene som var på åstedet. Det ble kommunisert på flere språk, det var flere aldersgrupper til stede, og det var et hav av ulike relasjoner i tilknytning til de tilstedeværende. Noen var familiemedlemmer, nærmeste familie og hadde et sterkt følelsesmessig bånd til hverandre, mens andre var «fremmede» som var der for å gjøre en jobb og som representerte en profesjon som involveres kun når det har hendt noe som spesifikt krever en slik involvering.

Jeg tror at årsaken til at jeg fikk innhentet enkelte segmenter av informasjon enn noen av mine kolleger, og i så måte kanskje hadde enklere arbeidsforhold enn de andre, hadde mye å gjøre med hvordan min relasjon til publikum her ble etablert og utviklet seg i denne konteksten. «Innenfor politiet står pliktetikken sterkt, og det stilles høye forventninger og krav til hver enkelt tjenesteperson når det kommer til tjenesteutførelse, og lover og regler som skal

overholdes» (Diderichsen, 2016, s. 25. Politiuniformen kan og skal være noe som kommuniserer trygghet og ivaretagelse, men den kan også være noe som kommuniserer alvor og frykt for konsekvenser (St.meld. nr. 42., 2005, s. 56). Gjennom min væremåte tror jeg at årsaken til tilliten og kommunikasjonsflyten mellom publikum og meg, handlet om at jeg med min innvandrerbakgrunn lettere kunne fokusere på tryggheten og ivaretagelsen, da fellesskapet vi hadde gjennom bakgrunn og oppvekst tilsynelatende fjernet noe av frykten og usikkerheten rundt mine intensjoner.

Mottakers kulturfilter og mottatt mening

Mottakers kulturfilter kan en sjeldent vite mye om, med mindre man har god kjennskap til vedkommende. I politiyrket har en som regel lite kunnskap og relasjon til det en skal innhente informasjon fra, noe som også var gjeldende i oppdraget jeg beskrev ovenfor. Jeg har også reflektert over at en som polititjenesteperson ofte havner i dialog med mennesker som er radikalt forskjellig fra en selv, og som representerer det faktiske motstykket til det jeg som politi representerer i samfunnet (Phelps, Carlquist, Gillette, 2017, s. 143). Dette bør være en god grunn til å være bevisst på hvordan et utsendt budskap kan tolkes og mottas til noe helt annet enn det som var den opprinnelige intensjonen. Som politi kommuniserer man også ofte med mennesker som er sterkt preget av andre faktorer, som for eksempel følelser, adrenalin og lignende. Dette vet en også at kan påvirke en mottakers evne til å oppfatte den intenderte meningen.

I situasjonen jeg opplevde, var det svært tydelig at mottakerne jeg kommuniserte med var sterkt preget av kontekst, men det kan også tenkes at de videre var preget av egne erfaringer og egen kultur. I min underbevissthet hentet jeg frem mine erfaringer knyttet til kommunikasjon med mennesker fra andre kulturer, og la derfor frem budskapet på en måte som forhåpentligvis passerte gjennom mottakerens kulturfilter uten å bli så påvirket at det ble misforstått (Rønneberg, 2011, s. 9). Dette innebar å være tydelig, og ikke å være redd for å stille oppfølgingsspørsmål eller å forklare meg på nytt dersom jeg så at mottakeren ikke forstod hva jeg mente. Som innvandrer selv har jeg et inntrykk av at etniske nordmenn tidvis kan ha en underbevisst frykt for å fremstå som nedlatende eller i verste fall fremmedfiendtlige dersom de stiller for mange spørsmål eller «overforklarer», men denne frykten sitter ikke i meg siden jeg er oppvokst «på den andre siden» av en slik kommunikasjonssetting (Diderichsen, 2011, s. 27). Jeg vet at jeg i de fleste tilfeller, spesielt før jeg lærte meg norsk flytende, satte pris på at mennesker tok seg tid til å forklare og utdype hvis det var noe jeg ikke forstod.

Polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn – enhjørning i etaten?

Ifølge statistisk sentralbyrå hadde i 2005 hver femte innbygger i Oslo innvandrerbakgrunn. I politiet representerte denne folkegruppen derimot bare 1% av alle tjenestepersonene (Telle, 2010). Videre er det forventet at på landsbasis vil innvandrerbefolkningen i Norge ha økt til om lag 1 048 000 frem mot 2020, det til sammenligning med et antall på 896 000 i 2008, for ikke-vestlige innvandrere er denne økningen anslått å være fra 298 000 til 491 000 (Politidirektoratet, 2008, s.11). Disse tallene vitner om en stor og konstant økning i antall mennesker med innvandrerbakgrunn som en del av publikum og involverte en må forholde seg til i tjenesten, samtidig som antall polititjenestepersonell med innvandrerbakgrunn fortsetter å være relativt lav.

Bemanningen i politidistriktene i 2005					
Politidistrikt	I alt	I politistillinger	Kvinner (prosent)	Innvandrere eller barn av innvandrere (prosent)	
Oslo	2590	1712	21	1	
Østfold	476	327	16	0	
Follo	288	194	24	2	
Romerike	493	303	21	0	
Hedmark	359	238	15	0	
Gudbrandsdal	134	99	10	0	
Vestoppland	172	114	12	0	
Nordre Buskerud	154	111	17	0	
Søndre Buskerud	363	257	23	2	
Asker og Bærum	351	220	24	1	
Vestfold	444	298	18	0	
Telemark	194	141	18	0	
Agder	588	409	14	0	
Rogaland	627	439	18	0	
Haugaland og Sunnhordal	232	156	15	0	
Hordaland	853	594	16	1	
Sogn og Fjordane	157	100	16	0	
Sunnmøre	209	149	17	0	
Nordmøre og Romsdal	223	137	8	0	
Sør-Trendelag	517	371	17	0	
Nord-Trendelag	281	191	12	0	
Helgeland	175	121	15	0	
Salten	168	109	18	0	
Midtre Hålogaland	249	169	14	0	
Troms	253	166	13	1	
Vestfinnmark	117	77	17	0	
Øst-Finnmark	159	106	11	4	
Totalt	10826	7308	18	1	

Figur 2. «Bemanningen i politidistriktene i 2005» (Telle, 2010)

Ifølge artikkelen fra 2010 som tallene i avsnittet over er hentet fra, utgjorde på dette tidspunktet første- og andregenerasjons innvandrere fortsatt kun én prosent av tjenestepersonellet i politiet (Telle, 2010). Denne skjeve representativiteten gjør noe med hvordan jeg ser på meg selv som en av de relativt få personene i politiet som faktisk er

førstegenerasjons innvandrere med bakgrunn fra en ikke-vestlig kultur. Viktigheten av den jobben som gjøres av det fåtallet polititjenestepersoner med innvandrerbakgrunn, og den minoriteten jeg etter hvert har forstått at jeg representerer i det norske politiet, legger et stort press på mine kolleger og meg når det kommer til utførelsen av yrket. I løpet av min praksisperiode fikk jeg svært mange møter med innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn, og da spesielt unge innvandrere som på en eller annen måte hadde havnet i klammeri med loven.

Det heter seg at «den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen har større andel unge, bor i større grad i Oslo, har lavere utdanning, høyere arbeidsledighet og vanskeligere økonomisk situasjon enn nordmenn. Kjønn, foreldres utdanningsnivå, egen økonomisk situasjon og deltakelse i utdanning og arbeidsliv har større betydning enn innvandrerbakgrunn når det gjelder sjansen for å bli siktet for lovbrudd. Også andre forklaringer, som språkproblemer, traumatiske krigsopplevelser og erfaringer knyttet til opprivende flukt fra hjemlandet trekkes fram som mulige forklaringer.» (Politidirektoratet, 2008, s.15). Av dette kan en lese at det finnes fellestrekk for innvandrere som gjør hverdag og liv mer utfordrende enn for etniske nordmenn, som nødvendigvis ikke er direkte knyttet opp mot nøyaktig hvor en kommer fra i utgangspunktet. Dette har jeg valgt å tolke som en underbyggelse av min påstand om at fellesskap og likhetstrekk i oppvekst og miljø faktisk er en reell faktor når det kommer til møte mellom innvandrere fra forskjellige land og kulturer.

En utfordring knyttet til det å være en såkalt «enhjørning» som jeg har valgt å kalle det i overskriften til denne refleksjonen, er at jeg rent subjektivt har opplevd en manglende bevisstgjøring og åpenhet rundt dette i løpet av min utdanning. Jeg gjør meg noen tanker om at det gjøres enormt mye bra og utviklende arbeid i politiet knyttet til innvandrerrelaterte utfordringer, men fokuset ligger slik jeg ser det i liten grad på å utnytte den ressursen jeg og andre ikke-vestlige innvandrere og polititjenestepersoner representerer. Det kan for meg virke som om en fortsatt har en iboende frykt for å adressere det faktum at mine kolleger og meg med samme bakgrunn faktisk er en innvandrer i ordets sanne betydning (NRK, 2014), for å unngå at man fornærmer, støter eller fornedrer noen. I realiteten tror jeg en mer åpen debatt og diskusjon rundt hvordan en polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn kan påvirke og utnytte det nevnte fellesskapet og den mulige tilliten opp mot publikum med lik bakgrunn, vil skape en arena for å ta fatt i de utfordringene vi møter og fortsatt kommer til å møte i fremtiden fra en innfallsvinkel som fortsatt har et stort uutnyttet potensial. Det heter seg i grunnprinsipp 8 at «Det tjener demokratiet at politiets tjenestemenn og kvinner har bred sosial

bakgrunn» (St.meld. nr. 42., 2005), og det opplever jeg at mine erfaringer og refleksjoner understøtter i stor grad.

Bogerudsaken fra august 2019 viser et trist og vanskelig eksempel på hvordan det raskt kan oppstå en «oss mot dere» innstilling blant unge innvandrere i møte med politiet (Grindem, 2019). Den viser også hvor store omdømme- og ressursmessige konsekvenser en slik sak får for politiet, og hvordan distansen mellom politi og unge innvandrere kan øke betraktelig på grunn av én enkelt uttrykning. Nettopp på grunn av slike negative eksempler på hvordan kommunikasjon og tillitt mellom politi og unge innvandrere ikke skaper felles forståelse og aksept, tror jeg det er svært viktig å forberede både etnisk norske- og flerkulturelle polititjenestepersonell i mye større grad på hvordan en skal møte slike typer situasjoner. Det at en realitet, som i dette tilfelle omhandler utfordringer knyttet til innvandrerungdom og kriminalitet, er ubehagelig, gjør den dessverre ikke mindre relevant av den grunn. Denne saken har mange sider, og politiet har etter alt å dømme gjort en god jobb etter beste evne. Det betyr dessverre ikke at politiet går seirende ut i media, og videre på lang sikt hos den generelle befolkningen.

Avslutning

Bevisstgjøring og erfaringslæring rundt hvordan en kan møte og kommunisere med den ikke-etnisk norske befolkningen, og spesielt mer bevisst og målrettet bruk av polititjenestepersonell med innvandrerbakgrunn, tror jeg vil bli essensielt for å kunne møte og ta vare på den stadig mer flerkulturelle og divergerende norske befolkningen.

Denne bevisstgjøringen kan og bør omhandle hvordan et felles ståsted og en kulturell ryggsekk med flere likhetstrekk påvirker kommunikasjon mellom mennesker med innvandrerbakgrunn i positiv retning. Dette helt uavhengig av om den ene er politi og den andre er kriminell. Forskning viser at likhetstrekkene som kan dras mellom spesielt ikke-vestlige innvandrere i større grad dreier seg om faktorer som ikke er direkte knyttet til hvor i verden en kommer fra. Derfor kan en si at det vil være en potensielt større forståelse og flyt i kommunikasjon og tillit mellom en polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn som møter en annen innvandrer i tjenesten.

Jeg tror at det i dagens samfunn kan være utfordrende å skulle akseptere at en kanskje tidvis må avvike fra ønsket om at alle er like, og at innvandrere som en del av integreringsprosessen alltid må behandles som en hvilken som helst nordmann. Det kan virke som om en i enkelte

tilfeller bør dyrke og utnytte de forskjellene som faktisk medfølger det å være født i et annet land, og da spesielt opp mot politiyirket. Dette kan, etter min mening, være en av nøklene til å håndtere den stadig økende mengden innvandrere som bor og lever i Norge. For å oppnå en slik utnyttelse må en kunne stole på at en polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn kan håndtere og bruke de forskjellige «hattene» på en konstruktiv og etisk måte (her tenkt at en har én «politihatt» og én «innvandrerhatt» som kan brukes både sammen og hver for seg). Gjennom den treårige, svært grundige og holdningsskapende utdanningen som gjøres på politihøgskolene i landet, tror jeg at vi får det vi trenger av viten og evne til å utøve politiyirket og fremdeles være oss selv i møte med publikum.

Personlig har jeg opplevd, erfart og reflektert rundt at min bakgrunn som innvandrer i flere tilfeller har gitt meg fordeler og fortrinn i møte med publikum som kommer fra samme type bakgrunn som meg. Kroppsspråk, trygghet og holdning til andre innvandrere handler for min del mye om det at jeg er vant til mennesker fra andre kulturer, og at jeg samtidig ikke har en iboende frykt for å fremstå som krenkende eller i verste fall rasistisk i møte med andre innvandrere. Dette gir meg som polititjenesteperson et overskudd til å kunne fokusere på kommunikasjon og oppdrag, uten at jeg trenger å bruke min energi på å motvirke de negative forutsetningene eller frykten for å skape distanse som kanskje en etnisk norsk polititjenesteperson vil kunne føle på.

Avslutningsvis vil jeg komme med en påstand om at det må være greit å kunne si at en polititjenesteperson med innvandrerbakgrunn har et sett med fortrinn i møte med publikum med samme bakgrunn. Hvis vi i større grad er villige til å anerkjenne disse fordelene (og også forskjellene mellom meg og en etnisk norsk polititjenesteperson), vil vi også i større grad kunne bruke de på en konstruktiv og målrettet måte (Rønneberg (2011, s. 38). Det er som denne oppgaven viser mange utfordringer og problemer som belyses knyttet til det å være innvandrer i Norge, og derfor mener jeg det må være rom for også å kunne peke på de fordelene det faktisk innebærer for en innvandrer i politiet. Ønsket om å utdanne og ansette flere polititjenestepersoner med innvandrerbakgrunn, må også begrunnes og belyses med disse fordelene, og ikke bare med statistikk og måltall. Mitt innvandrerblikk har gitt meg bedre forutsetninger for å skape tillit og god kommunikasjon opp mot andre innvandrere, og for å lykkes i størst mulig grad som polititjenesteperson bør jeg trenes og oppfordres til å integrere dette blikket i mitt politiblikk.

Skriveprosessen

Dette vitenskapelige essayet har vært både utfordrende, lærerikt og svært spennende å utforme. Jeg har fra før ingen kjennskap til skriveformen, og derfor har mye av det forberedende arbeidet blant annet bestått av å lese et stort antall tidligere bacheloroppgaver og relevante essay i PIA. Den hermeneutiske metoden ligger som en forutsetning og et grunnlag for hele oppgaven, og jeg har forsøkt å både underbygge og utfordre min forforståelse gjennom hele skriveprosessen (Dalland, 2012, s.93). Essayet har fått et personlig og nært preg, og det tror jeg har vært en naturlig konsekvens av valg av tematikk.

I arbeidet med denne bacheloroppgaven har jeg også brukt mye tid på å sette meg inn i forskning, statistikk og artikler omhandlende relevante saker og hendelser. I dette essayet har det vært viktig for meg å være svært selektiv på hvilke faglige kilder jeg har benyttet meg av, slik at flyten i teksten ikke skulle forstyrres eller brytes opp unødige. Jeg har valgt meg enkelte tall, statistikker og forskning som jeg mener underbygger og belyser tematikken min på en ryddig og enkel måte, og jeg har også valgt å kun nevne én relevant nyhetssak for å unngå å «forstyrre» teksten. Denne nøye overveielsen har vært krevende, spesielt fordi det har betydd mye lesing og drøfting for meg selv for å velge ut de få elementene som belyser temaet på best mulig måte. Jeg er likevel fornøyd med resultatet det har gitt, og tryggheten på at det jeg skriver kan forankres og ses gjennom flere relevante forsknings- og nyhetssaker.

Tematikken og valg av problemstilling har vært både utfordrende, men samtidig innlysende for min del. Det å skulle skrive på en saklig men samtidig åpen og ærlig måte om min bakgrunn, mine erfaringer og ikke minst tematikken knyttet til møte mellom politi og publikum med innvandrerbakgrunn, har vært både svært lærerikt og svært vanskelig. Jeg har lært mye om meg selv i løpet av prosessen og arbeidet med bacheloroppgaven, samtidig som jeg har blitt nødt til å se på noen av mine holdninger og forutanelser fra mer kritiske og nøkterne vinkler. Til syvende og sist sitter jeg igjen med en følelse av å ha oppnådd det jeg ønsket med oppgaven, og at budskapet kan være noe både mine kolleger og meg kan ta med oss inn i videre arbeid og refleksjon.

Figuroversikt

Figur 1

Kulturfiltermodellen. (Dahl, 2012) s. 10.

Figur 2

Bemanningen i politidistriktene i 2005. (Telle, 2010) s. 13.

Litteratur

Bech-Karlsen, J. (2003). *Gode fagtekster: Essayskriving for begynnere*. Oslo: Universitetsforlaget.

Brun, W., & Kobbeltvedt, T. (2006). *Beslutningstaking i operative situasjoner* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Dahl, Ø. (2012). *Kulturfiltermodellen*. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subjects/subject:18/topic:1:185337/topic:1:21798/resource:1:188498>

Dalland, O. (2012). *Metode- og oppgaveskriving for studenter*, kap. 3 (2). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Diderichsen, A. (2011). *Etik for politifolk*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Fares, N. (2011). *Innvandrerblikket - En studie av unge menns opplevelse av stopp og sjekk*. Representralen, Universitetet i Oslo.
Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/22478/Masteroppgaven2011-NOV.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag.

Grindem, K. (2019). *Arendalsuka 2019*.
Hentet fra <https://www.politiforum.no/artikler/benedicte-bjornland-om-bogerudsaken-vi-ma-ikke-tape-gata/471622>

Hauge, R. (2007). *Stempling og stigmatisering*. Pax.

Klausen, R. K. (2012). *Den poetiske innsikten i praksis: Om å skrive gode faglige essay*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid, Universitetsforlaget.

Lagestad, P. (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Gyldendal Akademiske.

NRK. (2014). *NRKs flerkulturelle ordliste*. Norsk rikskringkasting AS. Hentet fra <https://fido.nrk.no/22d22e5cb682284d0e8f7cb5b5f5add3aad59fc3c4765bb807b7de9c13a9c2d/svartelista%20a5%20bokm%C3%A51.pdf>

Paulsen, J. E. (2017). Legitimitet, etikk og prosessrettferdighet. I J. M. Phelps, N. M. L. Larsen & M. Singh (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Phelps, J.M., Larsen, N.M.L. & Singh, M. (Red.) (2017). *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid. Sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Politidirektoratet. (2008). *Politiet mot 2020. Bemannings- og kompetansebehov i politiet* (POD rapport 06/2008). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/rapporter/politiet_mot_2020.pdf

Regjeringen. (2018). *Skal ikke bosette i områder med høy innvandrерandel*. Nr: 187 – 18. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/skal-ikke-bosette-i-omrader-med-hoy-innvandrерandel/id2617022/>

Røkenes, O.H. & Hanssen, P.-H. (2012). *Bære eller briste: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.

Rønneberg, K. G. (2011). *Politisamtaler med publikum*. Unipub.

Singh, M. & Simensen, T. K. (2017). Kommunikasjon i politioppdrag. I J. M. Phelps, N. M. L. Larsen & M. Singh (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

St.meld. nr. 42 (2004-2005). *Politiets rolle og oppgaver*. Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-42-2004-2005-/id199239/>

Telle, K. (2010). *Bemanning og oppbemanning i politiet 2005-2020*, *Samfunnsspeilet* nr. 4,

2010, Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://forskning.no/partner-statistisk-sentralbyra-kriminalitet/fa-innvandrerere-i-politiet/821334>